Burgemeester van Utrecht
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	R. Hermans	**Datum**	28 november 2023
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	11885933
E-mail	secretariaatveiligheid@utrecht	**Onderwerp**	Uitkomsten onderzoek kennisgevingstermijn demonstraties
Bijlage(n)	2	**Beleidsveld**	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

In de commissie van 30 november vindt er een debat plaats over het demonstratierecht in Utrecht naar aanleiding van het verschijnen van het Amnesty International-rapport ‘Demonstratierecht onder druk – Regels en praktijk in Nederland moeten beter’. Ter voorbereiding hierop heeft u zich tijdens een Raadsinformatiebijeenkomst op 21 november jl. laten bijpraten door Amnesty International, gemeenteambtenaren, politie en lokale demonstranten en activisten. Tijdens deze goed bezochte bijeenkomst is het demonstratierecht breed belicht. Ook is er aan de hand van praktijkvoorbeelden van ervaringsdeskundigen en experts gekeken naar hoe de gemeente dit recht faciliteert.
Aanvullend hierop wordt u in deze brief bijgepraat over de acties die ik dit jaar ondernam om het demonstratierecht in onze stad zo optimaal mogelijk te faciliteren. Zoals de ondertekening van het manifest van Amnesty op 9 maart jl., de uitkomsten van de door u als raad gevraagde onderzoeksrapportage kennisgevingstermijn demonstraties en het rondetafelgesprek dat ik als voorzitter VNG over het demonstratierecht voerde met leden van de Tweede Kamer op 7 september jl. Ook verwijs ik graag naar mijn brief over demonstratierecht in Utrecht.

Zoals u weet ondertekende ik op 9 maart jl. namens het college het Manifest Demonstratierecht van Amnesty. Voor mij is het demonstratierecht, en daarmee samenhangend de vrijheid van meningsuiting, een groot goed in Nederland. In Utrecht blijven we ons hard maken om elke demonstratie te faciliteren en we blijven kritisch naar onze eigen werkwijze kijken. Meningen mogen botsen en schuren; je hóeft het niet met elkaar eens te zijn. Wel moet iedereen dezelfde ruimte hebben om zijn mening te uiten, zolang dat binnen de grenzen van de wet gebeurt.

Bij de ondertekening is afgesproken om een paar keer per jaar met Amnesty samen te komen om demonstratierechtelijke vraagstukken te bespreken. Dit gesprek heeft onlangs plaatsgevonden. In het overleg kwam naar voren dat de teksten op de demonstratiesite van de gemeente meer toegankelijk en informatiever zouden kunnen, maar ook dat het contact met gemeente als positief wordt ervaren door demonstranten.

Op 7 september jl. was ik als voorzitter van de VNG uitgenodigd voor een gesprek met een aantal Kamerleden over het demonstratierecht. Ter voorbereiding op dit gesprek stelden wij een position paper op, die ik via deze brief nogmaals onder uw aandacht breng. Eén van de belangrijkste punten die ik daar ter tafel heb gebracht, is dat alle soorten organisatoren van alle soorten demonstraties gelijk moeten worden behandeld, zoals we dat in Utrecht doen. Een ander belangrijk punt was dat de

grenzen van het demonstratierecht zijn getrokken in de wet: wat strafbaar is, wordt in beginsel niet beschermd door dat grondrecht. Overigens was ik op 4 juli van dit jaar ook aanwezig bij een overleg over het demonstratierecht in de ambtswoning van de burgemeester van Amsterdam. Daar zat ik aan tafel met onder andere de burgemeesters van Amsterdam en Den Haag, de politie en verschillende maatschappelijke organisaties, waaronder Amnesty International. Ook daar is benadrukt hoezeer ik hecht aan gelijkheid voor demonstraties en respect voor de wet.

Als laatste ontvangt u bij als bijlage bij deze brief, in overeenstemming met de toezegging op 6 oktober 2022, de onderzoeksrapportage naar de kennisgevingstermijn van demonstraties. Dit onderzoek is dit voorjaar uitgevoerd door Bureau Necker en opgeleverd op 18 september jongstleden. De onderzoeksvraag was: *In welke mate werken de kennisgevingstermijn, de wijze waarop demonstraties aangekondigd moeten worden en de informatie die de gemeente vraagt van de organisator drempelverhogend of afschrikwekkend voor het aankondigen van een demonstratie?*

De belangrijkste conclusie uit het onderzoek is dat de exacte termijn van de kennisgeving – binnen het redelijke – niet als drempelverhogend wordt ervaren. Dat geldt evenmin voor eventueel extra regelwerk of organisatie. Als onnodig drempelverhogend worden communicatie en de toon op de website ervaren. Meer informatie vindt u in het bijgevoegde rapport. Over de website kan hier nog worden gemeld nog dat die nu informatief en inhoudelijk op orde is. Een belangrijke aanpassing betreft het instellen van een standaard ontvangstbevestiging van de kennisgeving, met daarin algemene uitleg over de voorbereiding van demonstraties en geldende regels. Deze ontvangstbevestiging vervangt in veel gevallen de formele Wom-brief, gericht aan de organisator. Die brief volgt wel nog als er specifieke afspraken met organisatoren worden gemaakt, bijvoorbeeld over de locatie van de demonstratie. Ook het kennisgevingsformulier is aangepast, met bijvoorbeeld minder verplichte invulvelden. Momenteel wordt verder gewerkt aan de toegankelijkheid en publieksvriendelijkheid van de informatie op de website.

Ik heb de afgelopen tijd aandachtig geluisterd naar alle standpunten over de kennisgevingstermijn voor demonstraties. Als ik die nu weeg, en daarin ook de conclusies uit het onderzoek naar de kennisgevingstermijn meeneem, zie ik nu dan ook geen aanleiding om een APV-wijziging voor te stellen. Hiermee laten we de kennisgevingstermijn op 24 uur staan. Dat past ook bij Utrecht als demonstratiestad.

In dit verband wil ik graag ook nader ingaan op capaciteit in verband met demonstraties. Recent heeft in Utrecht een aantal grote en complexe demonstraties plaatsgevonden. Die situatie zal, gezien de grote thema’s die momenteel in het publieke debat worden geadresseerd, de komende periode niet veranderen. Samen met de politie faciliteren we al die demonstraties. Dat vergt specialistische kennis en grote inspanning van alle betrokken partners en trekt een wissel op capaciteit en energie. Ik zie echter geen oplossing in het toekennen van extra middelen voor de opvolging van kennisgevingen in het weekend. Die nood is geledigd met de conclusies uit het onderzoek en doordat u in oktober aan het besluit tot een kennisgevingstermijn van 24 uur de maandag toevoegde aan de zaterdag en zondagenregeling. Daarmee is motie 293, waarin werd verzocht om onderzoek naar eventuele extra kosten, wat mij betreft afgedaan. De capaciteit knelt vooral omdat mijn ambtenaren in de praktijk regelmatig in de avond en in het weekend aan het werk zijn om de demonstraties die dan plaatsvinden goed te laten verlopen. Dat kan op termijn zeker gaan wringen.

Ik hoop u met deze brief en bijlagen voor nu voldoende te hebben geïnformeerd over wat wij als Utrecht doen om ruimte te bieden aan het grondrecht van demonstraties.

Met vriendelijke groet,

Sharon A.M. Dijksma